

คำนำสำนักพิมพ์

ในเนื้อหาของหนังสือ *กระยานิยาย* นี้ มีหลายครั้งที่ผู้เขียน ถ่อมตัวว่าตนไม่ใช่ผู้ทรงความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่เขียนเท่าไรนัก แต่เป็นไปไม่ได้เลยว่าเหล่านักอ่านผู้ใฝ่รู้ในหลายๆ แขนงจะไม่คุ้นชื่อ **ส. พลายน้อย** และไม่ทราบว่าผลงานของท่านควรค่าต่อการตีพิมพ์ และสำคัญต่อคนรุ่นหลังมากเพียงใด

ทางพิมพ์คำสำนักพิมพ์ตระหนักถึงคุณประโยชน์ที่จะมีต่อไป ในอนาคตทั้งใกล้และไกล จึงคว้าโอกาสเป็นหนึ่งในผู้ผลักดันยุคสมัย ให้ก้าวไปข้างหน้าโดยไม่หลงลืมความเป็นมาของ ‘กระยา’ ในนิยาย เล่มที่ท่านกำลังอ่านอยู่นี้ ด้วยการเป็นตัวแทนผู้จัดพิมพ์อย่างภาค ภูมิใจ

กระยานิยาย เต็มไปด้วยรสชาติหลากหลายที่จะทำให้ตลอด การอ่านเปรียบเสมือนกำลังรับประทานอาหารจานเด็ดหลังจากผ่าน การปรุงจนเข้าที่ และไม่ใช้แค่รสชาติเท่านั้น ทว่าท่านผู้อ่านยังจะได้ ทราบประวัติความเป็นมาที่น่าเหลือเชื่อ กระทั่งเกร็ดความรู้แทรกเข้า เป็นรสปลายลิ้น

ทางพิมพ์คำสำนักพิมพ์หวังว่าหนังสือเล่มนี้จะทำให้ท่านผู้อ่าน อิ่มอกอิ่มใจไปกับเรื่องราวของ ‘กระยา’ ทั้งหลายที่ล้อมรอบตัวท่าน อยู่ทุกวัน และเป็นองค์ความรู้ที่จะบอกกล่าวต่อกันไปไม่รู้เลือนหาย

พิมพ์คำสำนักพิมพ์

คำนำ

เมื่อ ๒๐ กว่าปีมาแล้ว มีคนมาชวนให้เขียนเรื่องเกี่ยวกับอาหารการกินของคนแต่ก่อนว่าเขากินกันอย่างไร รวมไปถึงเครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ ในครัวว่ามีวิธีการใช้และประวัตಿಯ่างไรบ้าง ครั้งแรกก็นึกไม่ออกว่าจะเขียนอะไร เผอิญมีประสบการณ์ต้องหุงหาอาหารกินมาตั้งแต่เป็นเด็ก จึงรู้อะไรอยู่บ้าง ก็เขียนไปตามความรู้ที่มีอยู่ บรรณาธิการก็ชอบใจว่าใช้ได้

หนังสือที่ให้เขียนมีอยู่สองเล่ม จึงต้องแยกเรื่องออกเป็นสองประเภท แต่ตัวเรื่องคล้ายๆ กัน เล่มหนึ่งใช้ชื่อว่า *กระยานิยาย* อีกเล่มหนึ่งใช้ชื่อว่า *โภชนานิยาย* เรื่องที่ลงพิมพ์ใน *โภชนานิยาย* ภายหลังได้แก้ไขปรับปรุงพิมพ์เป็นเล่มมาแล้วครั้งหนึ่ง ให้ชื่อใหม่ว่า *ครัวไทย* ส่วน *กระยานิยาย* (กระยา = เครื่องกิน, นิยาย = เรื่อง) นั้นได้เขียนเป็นทำนองปกิณฑกะ มีทั้งเรื่องอาหารการกินต่างๆ รวมไปถึงสุรายาเมา เขียนไปได้ประมาณ ๑๒ ตอน หนังสือเล่มนั้นก็เลิกกิจการ ต่อมาเพื่อนคนหนึ่งทำหนังสือขาย จึงขอ *กระยานิยาย* ไปจะรวมพิมพ์เป็นเล่ม แต่จะเป็นด้วยเหตุใดไม่ทราบ ต้นฉบับหาย ยิงนกเสีตายอยู่จนทุกวันนี้

ครั้นถึง พ.ศ. ๒๕๒๘ คุณพลศรี คชาชีวะ ออกหนังสือ *แม่บ้านทันสมัย* มาชวนให้เขียนเรื่องทำนองเดียวกันนั้นอีก คราวนี้อ่อนนุช

ให้เขียนอะไรนอกเรื่องอาหารการกินได้ด้วย จึงไม่มีคอลัมน์ประจำ
เปลี่ยนหัวเรื่องไปตามเรื่องที่เขียน ซึ่งมีทั้งอาหารการกินของไทย
และต่างประเทศ สุดแต่จะเกี้ยวโยงไปถึง จึงมีทั้งเรื่องประวัติศาสตร์
โบราณคดี ประเพณี วรรณคดี และภาษา ฯลฯ พยายามให้มีเรื่อง
ใกล้ตัวใกล้ปากมากที่สุด เขียนอยู่สิบปีเศษได้เรื่องทำนอง กระยานิยาย
อีกหลายสิบเรื่อง ครั้งแรกก็ไม่ได้คิดว่าจะเป็นประโยชน์
อะไร เพราะเป็นเรื่องเขียนเล่นๆ เผอิญเมื่อต้น พ.ศ. ๒๕๔๐ ต้อง
จัดพิมพ์หนังสือเป็นของชำร่วยในงานศพบัญญัติผู้ใหญ่ คิดเขียนอะไร
ใหม่ไม่ทัน จึงรวมเรื่องเหล่านี้มาพิมพ์ ให้ชื่อว่า กระยานิยาย เพื่อ
รักษาชื่อคอลัมน์เก่าไว้ ปรากฏว่าผู้ที่รับไปอ่านซึ่งส่วนมากเป็น
ครูอาจารย์ อ่านแล้วชอบใจ ผู้ที่ไม่ได้อ่านทราบเรื่องเข้าก็มาขอ
หนังสือไปจนหมด

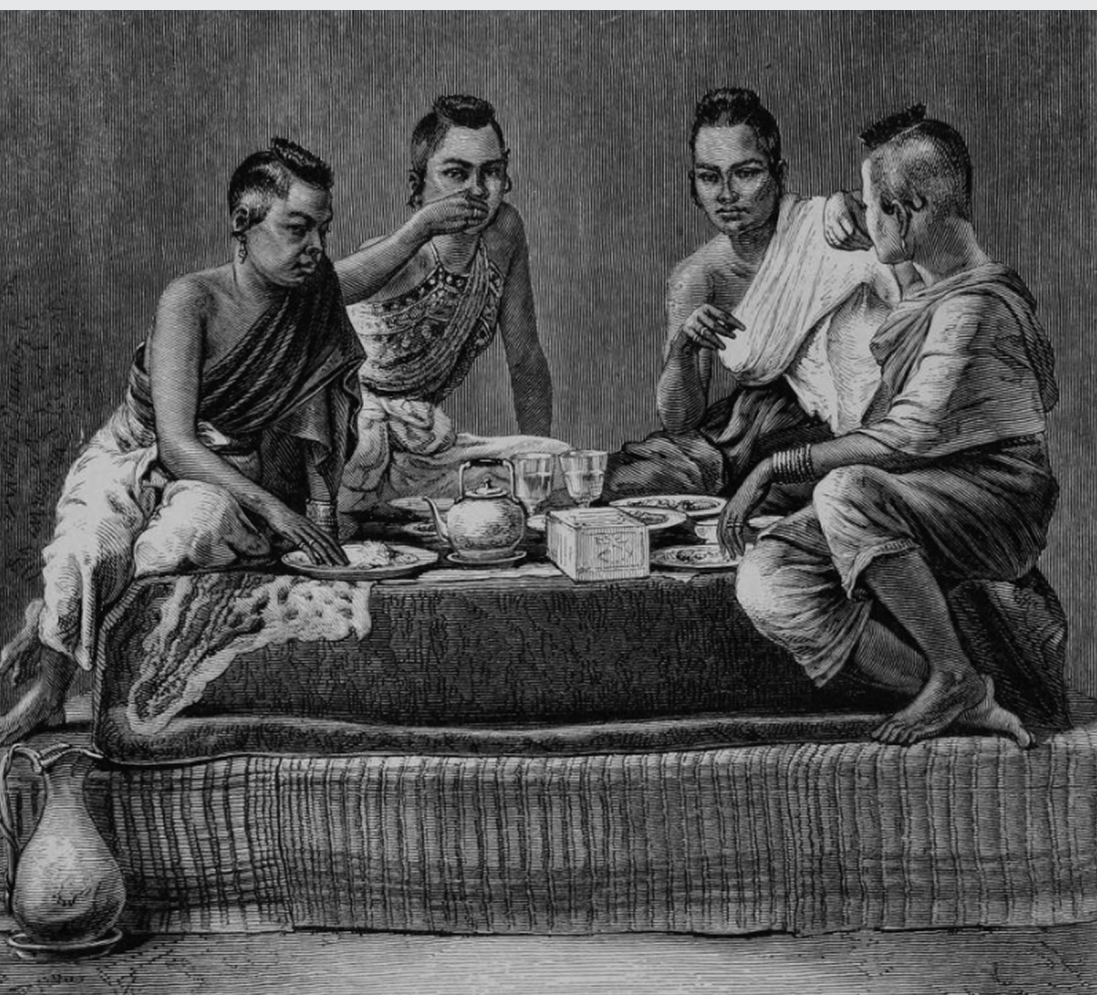
บัดนี้ทางพิมพ์คำสำนักพิมพ์เห็นว่า กระยานิยาย เป็น
หนังสือที่มีสาระ อ่านสนุก และได้ความรู้ น่าจะพิมพ์ออกเผยแพร่ให้
กว้างขวางออกไป จึงได้ขออนุญาตพิมพ์เป็นรูปเล่มใหม่ ดังที่เห็น
อยู่นี้ หวังว่าผู้อ่านคงจะได้รับความสนุกและความรู้ตามสมควร และ
ขอขอบคุณทั้งผู้จัดพิมพ์และผู้อ่านมา ณ ที่นี้อีกครั้งหนึ่ง

น. พลายน้อย

สารบัญ

ต้นเรื่องการกิน	๙
กินน้อยตายยาก กินมากตายง่าย	๑๕
น้ำพริก-ข้าวคลุกกะปิ	๒๑
กะปิเป็นเหตุ	๒๗
ข้าวต้ม	๓๕
เลพลาดพาด	๔๓
คำถามที่ตอบไม่ได้	๔๘
แกง	๕๓
ข้าวแกง	๖๐
รู้ก็ซาม ไม่รู้ก็ซาม	๖๖
กะริ กะริ	๗๓
ข้าวมัน	๘๑
ชื่อของกิน	๘๗
ข้าวแช่	๙๓
ข้าวกระตัง-ข้าวห่อ	๑๐๐
ข้าวหมาก	๑๐๖
ข้าวหลาม	๑๑๑
ก๋วยเตี๋ยว	๑๑๗
ทอดมันกับห่อหมก	๑๒๔
ขนมจีน	๑๓๐
พริกกะเกลือ	๑๓๕
ขนมจีบ	๑๔๐

ขนมค้างคาว	๑๔๖
วิธีกิน	๑๕๓
ไม่หมดเปลือก	๑๕๘
ยี่นกิน	๑๖๓
มะเขือ	๑๖๗
สะเดา-น้ำปลาหวาน	๑๗๒
มะขามเปียก	๑๗๗
เห็ด	๑๘๒
กินแบบไหนดี	๑๘๘
ข้าวยาคุ-มธุปายาส	๑๙๓
พราหมณ์ขายเมีย	๒๐๐
เพียงแต่ซื้อ	๒๐๕
อาหารญี่ปุ่น	๒๑๑
กับแก้ม	๒๑๖
กินดอก	๒๒๑
กินตามน้ำ	๒๒๗
लगเนื้อชอบलगยา	๒๓๓
กับข้าวบ้านนอก	๒๓๙
รำพึงถึงเรื่องกิน	๒๔๔
เลี้ยงอาหารงานศพ	๒๔๙
กินตามประสา	๒๕๔
กุหลาบ กระเทียม และหอม	๒๕๙
ขนมปลากินกะ	๒๖๖
ตำรับกับข้าว	๒๗๒
ดัชนีค้นคำ	๒๗๗

กุลสตรีสมัยก่อนล้อมวงเปิบข้าว

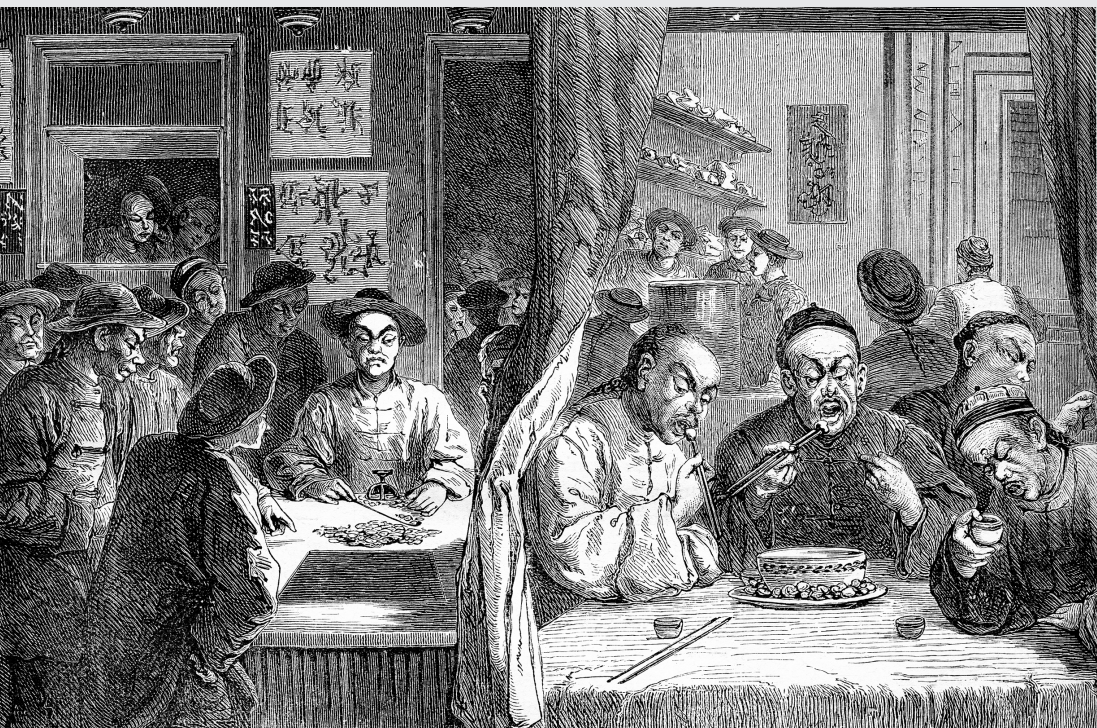
ที่มา : *Travels in the Central Parts of Indo-China*
[Siam] Cambodia, and Laos, during the Years
1858-60 Henri Mouhot, London, 1864

ต้นเรื่องการกิน

เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๘ เพื่อนโทรศัพท์มาให้ไปกินข้าวกลางวันที่บ้านพลัด ก็บอกเขาว่า “มิกล้า” ที่บอกไปเช่นนั้นก็เพราะน้ำกำลังไหลเอ่อขึ้นมาถึงหน้าบ้านแล้ว ชะติชะร้ายจะท่วมเข้ามาในบ้านเหมือนเมื่อวันเสาร์ที่ผ่านมา ก็จะไม่มีการดูแลบ้าน และอีกอย่างหนึ่ง การกินก็ดูเป็นเรื่องธรรมดาเสียแล้ว มีอะไรก็กินประทังไปวันหนึ่งๆ ที่เคยกินผักหญ้าแบบฤๅษี ตอนน้ำท่วมผักหญ้าก็หายาก มีราคาแพง ก็ต้องเปลี่ยนเป็นถั่วกระป๋องกับขนมปัง ก็ยังไม่รู้ว่าจะอยู่ไปได้สักกี่วัน

คิดๆ ดู ในสมัยดึกดำบรรพ์มนุษย์ยังอยู่ในป่าในดง ยังไม่รู้จักทำกับข้าว คนป่าก็ต้องหาเผือกหาผลไม้มากินไปวันหนึ่งๆ ก็ไม่เดือดร้อนอะไร ครั้นเมื่อมีคนมารวมกันอยู่มากขึ้น จะกินอยู่อย่างสมัยดึกดำบรรพ์ไม่ได้เสียแล้ว เพราะคนกินมากขึ้น ของกินน้อยลง ประสบปัญหาแย่งกัน

อย่างในสมัยก่อน คนจีนพบกันก็จะทักกันว่ากินข้าวแล้วหรือยัง เพราะคนในเมืองจีนมีมาก ข้าวมีน้อย คนอดอยาก จึงต้องถามอย่างนั้น ครั้นเมื่อมีการค้าขายเกิดขึ้น พ่อค้าก็จะเปลี่ยนการทักทายใหม่ว่า เช็งลี้ฮ้อหรือไม่ฮ้อ เพราะการเช็งลี้เป็นปัจจัยสำคัญ ถ้าเช็งลี้ฮ้อ การกินก็ฮ้อตามไปด้วย ถ้าเช็งลี้ไม่ฮ้อ การกิน

ชาวจีนถือว่าเรื่องกินเป็นเรื่องใหญ่ เป็นเรื่องสำคัญกว่าอะไรทั้งหมด

ก็ลดความฮอลงไป

ความจริงคนจีนเขาก็ถือเอาเรื่องกินเป็นเรื่องใหญ่ เป็นเรื่องสำคัญกว่าอะไรทั้งหมด ลงเขาร้องว่า “เจี้ยะ” แล้วละก็ เป็นต้องทิ้งการงานไว้ก่อน ต้องรีบไปนั่งโต๊ะทันที เพราะชาวจีนเขากินแบบหนึ่งบู๊ ไม่ค่อยพูดพริ้งทำเพลงเหมือนหนังโรมันดึก พูดว่ากินว่าเจี้ยะแล้วเขาก็ต้องก้มหน้าก้มตากินกันเป็นงานเป็นการทีเดียว ใครขึ้นชักชำวไอ้อ่อยอยู่เป็นอด พวกผู้ดีหรือที่แก่มารยาทมัวนึกถึงวัฒนธรรมการกินอาหารแล้วไปกินกับพวกกุสลิจิน รับรองว่าไม่ทันแน่ และตามเรื่องในพงศาวดารจีนเราจะเห็นว่า ถ้าง่วงได้มีแขกหรือนั่งคุยปรึกษาหารือกันที่ไร เป็นต้องตั้งโต๊ะเลี้ยงดูกันทุกทีไป ถ้ายิ่งออกรบได้ชัยชนะกลับมาด้วยแล้ว เป็นต้องเลี้ยงดูกันชนิดอิมหนาสำราญกันทีเดียว

ท่าไม่มนุษย์ถึงต้องกินอาหารและถือเอาเรื่องกินเป็นเรื่องสำคัญ ถ้าถามอย่างนี้ ท่านก็คงจะว่าถามชอบกล ที่ต้องกินก็เพื่อให้มีชีวิตอยู่นะซี เราเป็นคนไม่ใช่เทวดา พวกเทวดาท่านไม่ต้องหากิน เทวดาท่านเป็นพวกอิมทิพย์ คนที่ตายไปอยากเป็นเทวดาก็ไม่ใช่อะไรอื่น เพราะจะได้ไม่ต้องหากินนี่เอง ถ้าจะถามต่อไปอีกว่าเมื่อเรากินเพื่อให้มีชีวิตอยู่นั้น ใครเป็นคนสอนให้มนุษย์รู้จักกินล่ะเมื่อถามมาถึงขั้นนี้ บางท่านอาจจะตาเขียวหาว่าถามซอกแซกเกินไป แต่อย่าเพิ่งโกรธกัน เพราะก่อนที่มนุษย์จะรู้จักกินนั้น มันมีเรื่องจะเล่านิทานต้นเรื่องที่จะมีมนุษย์เสียก่อน คือตอนที่จะเริ่มมีมนุษย์นั้นก็เริ่มมาจากการกินนี่แหละ

เรื่องมันเป็นอย่างนี้ คือว่าชาวประเทศกายอานาในทวีปอเมริกาใต้ เขาว่าต้นตระกูลของคนเรานั้นแรกเริ่มเดิมทีอยู่บนฟ้า

เป็นชาวสวรรค์ ไม่ได้เดินดินท่องน้ำอยู่ตามถนนเหมือนอย่างทุกวันนี้ แต่เผอิญเจ้ากรรม วันหนึ่งมีคนบนฟ้าคนหนึ่ง หรือจะเรียกว่าพวกเทวดาก็เห็นจะได้ เทวดาองค์นี้ทำท่าว่าน่าจะเป็นพวกที่ศนาจร ไม่ใช่พวกผู้แทนราษฎร หรือพวก ส.ก. หรือ ส.ข. อะไรพวกนั้น เทวดาองค์นี้เดินท่องๆ ไปตามฟ้า ก็ไปเห็นฟ้าเป็นรูรั่วเข้าแห่งหนึ่ง เกิดสัญชาตญาณอยากรู้อยากเห็นขึ้นมา อยากจะรู้ว่าเจ้ารูนั้นนั่นมันจะทะลุไปถึงไหนกันหนอ จึงไปเอาหาวายมาต่อกันเข้าทำเป็นบันได แล้วก็ไต่ลงมาจนถึงพื้นดินข้างล่าง

เทวดาองค์นั้นประหลาดใจและดีใจที่เป็นเทวดาองค์แรกที่พบโลกใหม่ ได้พบสัตว์ต่างๆ มากมายหลายชนิด ผิดกับบนสวรรค์ซึ่งค่อนข้างจะอึดคืด จึงลองจับสัตว์เหล่านั้นมากินก็อร่อยชอบใจ แต่แทนที่จะอุปไว้กินคนเดียว ก็หันกลับไปไต่บันไดหาวายขึ้นไปบนสวรรค์อีก ร้องบอกพวกพ้องชาวสวรรค์ว่า ไต่ฟ้าลงไปมีแผ่นดินที่อุดมสมบูรณ์ มีของกินมากมาย เราลงไปกินให้สบายกันเถิด พวกชาวสวรรค์ตอนนั้นจะอดอยากหรืออย่างไรก็ไม่ทราบได้ เมื่อได้ยินพวกบอกเช่นนั้น ก็รีบเฮโลลงมายังแผ่นดินเบื้องล่างทางบันไดนั้นจนหมด เหลือเทวดาอ้วนอยู่อันดับสุดท้าย และเป็นเทวดาอ้วนที่สุดบนเมืองสวรรค์ จึงอ้อยอัยเดินไม่ทันเพื่อน ตะกายพยายามจะลอดรูฟ้าลงมา ก็ลอดไม่ได้เพราะรูเล็กติดพุง ค้างอยู่อย่างนั้นเอง ฝ่ายพวกที่ลงมาพอกินอิ่มแล้วจะกลับขึ้นไปอีกก็ขึ้นไม่ได้ เพราะเทพบุตรอ้วนอุดรอยู่ ตกลงชาวสวรรค์เหล่านั้นก็เลยต้องตกค้างอยู่บนพื้นดินเพาะพืชพันธุ์สร้างโลกมนุษย์ขึ้นใหม่ดังที่เป็นอยู่ทุกวันนี้

เรื่องเทวดาลงมาหากินในโลกอย่างที่เล่ามาข้างต้น ของไทยเราก็มียุคที่เคยอ่านหนังสือ ไตรภูมิโลกวิจิตร มาแล้ว ก็คงจะ

นึกได้ว่าในคัมภีร์นั้นได้กล่าวถึงพรหมพวกหนึ่งได้จุติลงมาเกิดในโลกมนุษย์ เป็นต้นตระกูลมนุษย์

แรกเริ่มเดิมทีนั้นพรหมพวกนี้มีรัศมี คือร่างกายตลอดจนเครื่องนุ่งห่มก็มีแสงสว่างกระจ่างแจ้ง เรียกว่าอยู่ที่ไหนก็สว่างที่นั่น ไม่ต้องมีตะเกียงให้แสงสว่างในเวลาใดทั้งนั้น การเดินทางก็สะดวกสบาย นึกจะไปไหนก็เหาะไป ไม่ต้องมียานพาหนะ แต่แล้วก็เกิดเหตุร้ายขึ้นจนได้ คือในตอนนั้นแผ่นดินในโลกเป็นดินเกิดใหม่ ได้เกิดจวันดินมีรูปร่างคล้ายเห็ดงอกงามแผ่เต็มไปหมด นอกจากนี้ยังมีเครื่องดินเจริญงอกงามทอดยอดเลื้อยไปทั่ว ทั้งจวันดิน เครื่องดิน และผิวพื้นดินครั้งนั้นมีกลิ่นหอมฟุ้ง รสชาติก็อร่อยชวนให้เก็บกินยิ่งนัก บรรดาพรหมทั้งหลายที่จุติมาจากอภิสรรพรหมโลกก็พากันบริโภครสดีนั้น จวันดิน เครื่องดินกันเป็นประจำ

สิ่งที่ดูเหมือนเป็นอาหารทิพย์ที่พวกพรหมกินเข้าไปนั้น นานวันเข้าก็กลับกลายเป็นเครื่องบั่นทอนตนเอง แสงที่เคยสว่างรุ่งเรืองก็ดับวูบหมดไป เกิดระส่ำระสายมองไม่เห็นว่ามีใครอยู่ไหน ต่างคนต่างตกใจเพราะไม่เคยอยู่ในที่มีมืดมาก่อน แต่เคราะห์ดีที่เกิดพระอาทิตย์พระจันทร์เข้ามาช่วยแก้สถานการณ์ไว้ จึงได้มีแสงสว่างให้มนุษย์ได้ทำงานทำการอะไรบ้าง

ตามที่เราเล่ามาข้างต้นจะเห็นว่ามนุษย์เริ่มต้นด้วยการกินมาก่อน ถึงอาดัมกับอิวาตันตระกูลมนุษย์ของฝรั่งก็มีเรื่องกินเข้าไปแทรกอยู่เหมือนกัน คือไปกินผลไม้ที่พระเจ้าห้าม พระเจ้าโกรธก็เลยไล่ออกจากสวน และเพราะกินผลไม้ itulahทำให้เกิดลูกหลานสืบมาจนทุกวันนี้

ที่เขียนเพื่อเจือมายืดยาวเช่นนี้ ก็คงจะเนื่องมาจากขวัญเสีย

ตอนน้ำท่วมบ้าน แล้วก็หนีไปถึงเมื่อครั้งน้ำท่วมโลก ไม่มีมนุษย์เหลืออยู่ จนพวกพรหมที่อยู่ชั้นอาภัสสรพรหมโลกน้ำท่วมไม่ถึง ได้เสด็จลงมาหาของกินบนโลกที่เกิดใหม่ แล้วกลายมาเป็นมนุษย์ทุกวันนี้

ที่नावิตกก็คือว่า เมื่อน้ำลดแล้วจะไปทางวันดินหรือดินได้ที่ไหน ผักหญ้าก็คงจะแพงต่อไปอีก

เขียนเรื่องตอนน้ำท่วมทุ่ง ผักบุ้งก็โหรงเหรง อย่างนี้แหละอย่าถือสาอะไรเลย ●

กินน้อยตายยาก กินมากตายง่าย

คำกล่าวที่ว่า “กินน้อยตายยาก กินมากตายง่าย” จะเกิดจากการวิเคราะห์วิจัยของใครก็ไม่ทราบ แต่มีคนเปรยว่าไม่น่าจะจริง กินน้อยนั้นแหละจะผอมแห้งแรงน้อยตายไปก่อน กินมากจะแข็งแรงเหมือนอย่างชียินก๊วย กินข้าวมือละถัง มีกำลังถือของหนักสองร้อยซั่งได้สบาย

ใครจะถูกใครจะผิดก็ไม่ทราบ ส่วนตัวผู้เขียนเองถือสายกลางมาแต่ไหนแต่ไร กินพออิ่มแล้วก็เลิก ไม่ติตรสอาหาร ข้าวมือเย็นเพียงหนึ่งทัพพีก็พอแล้ว

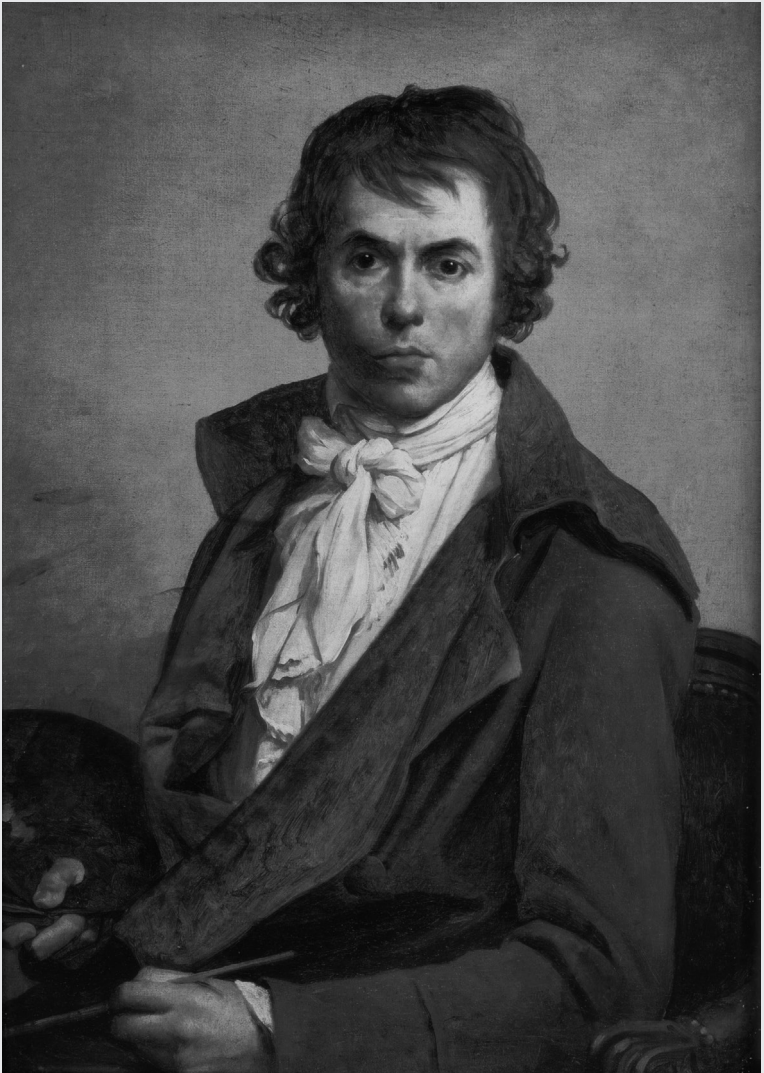
เรื่องของการกินเท่าที่สำรวจดูจากประวัติศาสตร์พงศาวดาร รู้สึกว่าจะมีอะไรแปลกๆ เป็นเรื่องสนุกน่ารู้มากที่สุดทีเดียว บางคนกินไม่เลือก แต่บางคนก็เลือกอาหาร ในตำนานเก่าของไทยกล่าวถึงการกินเหล็ก ที่ว่ากินเหล็กนี้ก็กินจริงๆ คนกินเป็นถึงเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน ในหนังสือ *คำให้การชาวกรุงเก่า* เล่าว่า กว่าพระเจ้าอู่ทองจะสร้างกรุงศรีอยุธยาได้สำเร็จก็ต้องเสวยเหล็กทุกวัน ท่านอาจสงสัยว่าจะเสวยเข้าไปอย่างไรกัน เรื่องนี้มีสาเหตุ คือมีเจ้าที่เจ้าทางหรืออสูรเผ่าที่อะไรก็ไม่รู้มาบอกว่า คนที่จะสร้างเมืองอยู่ที่หนองสนได้

จะต้องกินเหล็กได้ ไม่เช่นนั้นนั้นเป็นสร้างไม่สำเร็จ พระเจ้าอุทกาท่านก็แค้นเหมือนกัน มีรับสั่งให้อาเหล็กมาตะไบให้เป็นผง แล้วผสมกับพระกระยาหารเสวยทุกวัน เรื่องมันก็เท่านี้เอง จะยากเย็นอะไร

บุคคลในวรรณคดีของไทยที่ว่ากินจุมีอยู่ด้วยกัน ๒ คน คนแรกคือชูชก นี่กินจนตาย **“ส่วนว่าเฒ่าทลิตทก ชูชกพฤตมาจารย์ บริโภค โภชากระยาหารเหลือขนาด เตโชธาตุมิอาจจะผลาญเผา เฒ่าก็ถึงแก่กาลกิริยา”** อย่างนี้คงจะสวาปามเข้าไปมากถึงขนาดแน่นกระเพาะ อีกคนก็คือขุนช้าง เศรษฐีใหญ่เมืองสุพรรณ ก็บ้านท่านนายภข บรรหาร ศิลปอาชา นั้นแหละ ขุนช้างจะกินจุ มุมมามอย่างไรท่านคงจะอ่านพบมาแล้วใน *ขุนช้างขุนแผน* ตอนแต่งงานพระไวย ถึงขนาดว่า **“ปะหมูไก่อใส่ลิ้นกินออกชน กระดูกระเดี้ยวเดี้ยวป่นเป็นแบ่งไป”** แต่เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องในวรรณคดี เราอาจคิดว่าเป็นเรื่องโกหก แต่เรื่องการกินจุนี้มีตัวตนจริงๆ ก็มี และบางทีก็แทบไม่น่าเชื่อ อย่างบางคนกินไข่หวานได้ถึง ๑๑ ฟองครึ่ง

ในสมัยรัชกาลที่ ๓ นั้นมีพระภิกษุรูปหนึ่ง มีสมณศักดิ์เป็นที่พระศีลพรหมจรรย์ เป็นชาวเมืองนครศรีธรรมราช แต่มาจำพรรษาที่วัดบางลำพู (วัดสังเวช) พระรูปนี้มีชื่อเสียงในทางฉันจุ ครั้งหนึ่งพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเลี้ยงพระ เลือกนิมนต์เฉพาะรูปที่ฉันจุเท่านั้น ปรากฏว่าพระศีลพรหมจรรย์ทำคะแนนได้เป็นเยี่ยม คือฉันเปิดได้ถึง ๗ ตัว นี่เป็นสถิติที่ยังไม่มีใครทำลายได้เท่าที่เล่ามานี้เป็นการกินจุแบบไทยๆ ของฝรั่งเขาก็มี จะเล่าให้ฟัง

ในศตวรรษที่ ๑๘ มีช่างเขียนฝรั่งเศสคนหนึ่งชื่อ นายจาค หลุยส์ เดวิด (Jacques Louis David) กินอาหารขนาดธรรมดาเมื่อ

นายจ๊าค หลุยส์ เดวิด (Jacques Louis David)

เข้า มีหอย ๔๘ ตัว ตามด้วยสเด็กอีก ๑ จาน นอกจากนี้ก็มีเนื้อ
ซี่โครงแกะอีก ๔ ชิ้น มันฝรั่ง และปลาอีก ๘ ตัว นี่เป็นรายการกิน
คนเดียว ที่ห้องสมุด Boddlan Library ประเทศอังกฤษ ได้เก็บ
บิลรูนเก่าที่บ้านที่กราคาค่าอาหารของพระเจ้าปีเตอร์มหาราชไว้ว่า
พระเจ้าปีเตอร์กับข้าราชสำนัก ๑๒ คน ได้รับประทานมื้อเช้าดังนี้
แกะครึ่งตัว ลูกไก่อีก ๑๕ ตัว ตามด้วยเป็ด ๔๘ ตัว และไข่ ๔๘ ฟอง

การกินครั้งมโหฬารเท่าที่ปรากฏในประวัติศาสตร์การกิน
ของเรานั้นเห็นจะไม่มีครั้งไหนคราวใดที่จะใหญ่โตเหมือนเมื่อครั้ง
เลี้ยงใหญ่ปราสาทวู้ด ประเทศอังกฤษ เมื่อ ค.ศ. ๑๕๖๖ (พ.ศ.
๒๑๐๙) ก็อยู่ในราวแผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิของไทย ใน
การกินครั้งนั้นปรากฏตามรายการอาหารว่าได้ใช้วัวถึง ๑๐๔ ตัว
เนื้อกวาง ๕๐๐ ตัว แกะ ๑,๐๐๐ ตัว ห่าน ๔๐๐ ตัว ไก่ตอน ๑,๐๐๐
ตัว ไก่ฟ้า ๒๐๐ ตัว นกปากซ่อม ๔๐๐ ตัว ลูกไก่ ๒,๐๐๐ ตัว และ
ยังมีสัตว์ต่างๆ อีกมากมาย การเตรียมอาหารก็ต้องใช้เวลาหลาย
วัน เฉพาะคนงานที่จัดเตรียมอาหารเหล่านี้ต้องใช้คนถึง ๒,๐๐๐
คนเข้าไปแล้ว จึงนับได้ว่าเป็นการเลี้ยงที่ยิ่งใหญ่จริงๆ

นอกจากการกินจุแล้ว คนบางพวกยังมีความเชื่อหรือ
ขนบธรรมเนียมเกี่ยวกับการกินแปลกๆ บางถิ่นถือว่าการกินเป็น
เรื่องสำคัญที่สุด เป็นเรื่องที่ต้องปกปิด ของไทยเราก็เคยถือทิศ เช่น
เวลากินต้องนั่งให้ถูกทิศ มีหนังสือแต่งไว้เป็นหลักฐานว่า “**บริโภค
ผันหน้าทางทิศประจิมจะมีอายุ บริโภคผันหน้าทางทิศทักษิณ
จะมีทรัพย์ บริโภคผันหน้าทางทิศปัจจิม (ประจิม) จะมียศ
ไม่ควรบริโภคบ่ายหน้าทางทิศอุดรเลย**”

ดังนั้นแสดงว่าทิศที่เหมาะสมกับการนั่งกินข้าวจะต้องหันหน้าไป

ทางทิศปรมาจีน (ตะวันออก) ทิศทักษิณ (ใต้) และทิศประจิม (ตะวันตก) จึงจะดี ใครอยากอายุยืน มีทรัพย์ มียศ ก็ต้องเลือกนั่งให้ถูกที่ ทิศอุดร (เหนือ) ไม่ดี แต่จะเท็จจริงอย่างไรไม่ทราบ ผู้เขียนเองก็นั่งกินข้าว นั่งเขียนหนังสือบนโต๊ะตัวเดียวกันแล้วหันหน้าไปทางทิศตะวันตกมาช้านาน ก็ยังไม่มียศถาบรรดาศักดิ์อะไร

นอกจากนี้ยังมีตำรากล่าวถึงหลังจากการกินแล้วอีกว่า **“บริโภคแล้วนั่งร่างกายอ้วน บริโภคแล้วยืนร่างกายแข็งแรง บริโภคแล้วเดินอายุยืน บริโภคแล้ววิ่งโรคกระสายคลาย”** ตำรานี้ผู้เขียนออกจะเห็นด้วย และคิดว่าคนโบราณท่านก็คงจะทดสอบมาแล้ว มีเพื่อนอาวุโสท่านหนึ่ง ท่านกินจุและชอบอาหารมันๆ ท่านกินแล้วท่านก็นั่งอยู่กับที่ ท่านก็อ้วนได้อ้วนดี

แต่อย่างไรก็ตาม ธรรมเนียมต่างๆ เหล่านี้ก็ยังไม่ได้กัน เครื่องวัดเท่าใดนัก ไม่เหมือนธรรมเนียมของพวกชาวป่าบางพวก บางถิ่น ที่เขาถือว่าการกินนั้น ถ้าไม่ถูกต้องตามแบบแผนแล้วก็อาจเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ เพราะในขณะที่กำลังอ้าปากกินอาหารนั้น วิญญาณอาจหนีออกทางปากได้ เรื่องนี้คิดๆ ดูก็ชอบกล ธรรมเนียมไทยโบราณเคยเชื่อกันว่า คนที่หนึ่งเหนียวหรืออยู่ยงคงกระพันนั้น ตอนที่ยืนกินจะตเหนียวชั่วคราว เขาว่าทวารเปิดตอนนี้ คนร้ายจึงชอบดักยิงนักเลงที่หนึ่งเหนียวตอนกินข้าว

ด้วยความเชื่อที่ว่าวิญญาณอาจจะออกมาจากปากในขณะที่กินอาหารนี้เอง พวกซาฟิเนโลในมาดากัสการ์ ซึ่งเป็นเกาะอยู่ในมหาสมุทรอินเดีย ถึงกับต้องปิดประตูหน้าต่างในขณะที่กินอาหารกันทีเดียว เพราะกลัวว่าวิญญาณจะออกมาทางปากแล้วก็จะหนีออกจากบ้านไปเสีย ด้วยเหตุนี้จึงไม่มีใครสามารถเห็นคนพวกนี้ใน

เวลากินอาหาร การป้องกันไม่ให้คนเห็นในเวลากินของชาวบ้านก็เพียงแค่ปิดประตูเสียเท่านั้น แต่ในบางถิ่นถือเคร่งมาก อย่างเรื่องของกษัตริย์โลงโก ขณะเสวยจะไม่ยอมให้ใครเข้าไปเห็นเป็นอันขาด มีเรื่องเล่าว่า ครั้งหนึ่งเคยมีสุนัขตัวโปรดหลุดเข้าไปในห้องขณะที่พระองค์กำลังเสวยอยู่ พระองค์ได้ตรัสสั่งให้มหาดเล็กจับสุนัขตัวนั้นฆ่าทันที

เรื่องที่เป็นโศกนาฏกรรมที่ไม่น่าจะเกิดขึ้นยังมีอีก ตามเรื่องว่า คราวหนึ่งไอรสอายุ ๑๒ ขวบ ได้เผลอเข้าไปอย่างไม่ตั้งใจในเวลาที่พระองค์กำลังเสวยอยู่ก็ไม่มีข้อยกเว้น ถูกจับไปประหารเช่นเดียวกัน แต่คราวนี้ไม่เหมือนกับฆ่าสุนัข ตอนประหารไอรสมิ่การนำออกตระเวนประกาศให้มหาชนทราบว่ามีไอรสมีความผิดฐานไปเห็นพระราชากำลังเสวย ฉะนั้นขอให้ระวังตัวไว้ให้ดี ถ้าจะเข้าเฝ้าก็ต้องดูเวลาให้แน่นอนว่ากำลังทำอะไรอยู่

ที่คนพวกนี้ถือกันอย่างรุนแรงเช่นนี้ ก็เพราะเขาเชื่อกันว่า ถ้าใครไปเห็นพระราชากำลังเสวยเข้า พระราชาจะสวรรคตทันที เรื่องต้องแอบกินนี้พวกชาวป่าบางแห่งถือกันเคร่งครัดมาก

เขาว่าท้องของคนเรานั้นเปรียบเหมือนเหวหรือสุสาน ถือเป็นที่บรรจุบรรดาสัตว์ต่างๆ ไม่ค่อยจะพอได้ง่ายๆ ต้องคอยเติมอยู่เสมอ ฟรังเขาเคยเขียนภาพการ์ตูนล้อการกินของมนุษย์ไว้รูปหนึ่ง เป็นรูปคนอ้าปากกว้าง มีเจ้าพวกสัตว์ต่างๆ ผลไม้ เหล้า ฯลฯ กำลังเดินทางเข้ามาในปาก เป็นการแสดงว่าคนเรานั้นกินไม่เลือก มีเมื่อใดเป็นกินเมื่อนั้น คนเราทุกวันนี้จึงถือเรื่องกินเป็นเรื่องใหญ่ สมดังเอกชนภาษิตบทหนึ่งที่กล่าวว่า **“การกินเป็นลากอันประเสริฐ การอดเป็นทุกข์อันยิ่ง”** นั้นแล ๐